

Küreselleşmenin Mekânsal Etkileri ve Kent Kimliği

*

Ahsen Saçlı¹

ORCID: 0000-0002-5665-2855

Öz

Bir kenti diğerinden ayıran, kente değer katan özellik ve olguların bütünü ifade eden kent kimliği içinde birçok değişkeni barındırmaktadır. Kentin arkeolojik yapısı ile taşıdığı kültürel, doğal ve toplumsal özellikleri bu değişkenlerin başında gelmektedir. İlerleyen zaman ve değişen kent yapılarıyla beraber kentler her açıdan önemli mekânlar olma rolünü üstlenmekte ve kentler arası rekabetin arttığı görülmektedir. Fakat bu noktada kent kimliklerinin farklılaşması hususunda önemli sorunlar bulunmaktadır. Küreselleşme, getirileriyle beraber tek tip yapılarla donatılan, görünüm itibarıyla tek tipleşen kentlerin kendilerine özgü kimlik oluşturmaması giderek daha da zorlaştırmaktadır. Büyük ölçekli etkilerinin dışında küçük ölçekli olarak bireysel yaşamlara tesir eden, büyük oranda bireysel yaşamları etkileyen kentler farklı niteliklere sahip olma iddiasını kaybetmektedir. Bireylerin kendilerini yaşadıkları kentlere ait hissetme duygularının yok olması veya hiç oluşmaması sonucunda bireysel yaşamlarda yabancılaşma olgusunun açığa çıkmasına da yol açmaktadır. Küreselleşmenin bireysel ve toplumsal yaşamlar üzerindeki etkilerinin yanında kent üzerindeki etkilerine de odaklanılması gerektiğini vurgulayan bu çalışmada, kent kimliği olgusu, küreselleşme perspektifinden değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, kent, kent kimliği, kentlilik bilinci.

¹ Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi , E-mail: ahsen1tr@gmail.com

Spatial Effects of Globalization and Urban Identity

*

Ahsen Saçlı²

ORCID: 0000-0002-5665-2855

Abstract

Urban identity which differentiates one city from another and expresses the entire features and phenomenon enriching the city contains many variables. Archaeological structure of the city, cultural, natural, and social characteristics it bears are the primary ones of these variables. Cities take an active role in becoming important places in every aspect over time and with the changing city structures, and it is seen that the competition between the cities is on the rise. However, at this point, there are important issues regarding differentiation of urban identities. Globalization has complicated formation of unique identity of the cities which seem to be standardized and equipped with monotype buildings besides their benefits. Apart from their great scale effects, cities which have substantially affected individual lives in small-scale have been losing the claim of possessing different characteristics. As a consequence of disappearance of the individuals' sense of belonging to the city they live in or not having this kind of sense from the beginning, it can be seen that alienation phenomenon appears in individual lives. In this study which emphasizes the necessity of focusing on effects of globalization on the city besides its effects on individual and social lives, the concept of urban identity is assessed from globalization perspective.

Keywords: Globalization, urban, urban identity, urbanity awareness.

---

² Assoc. Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, E-mail: ahsen1tr@gmail.com

Giriş

Kentler karmaşık ve dinamik sistemlerdir. Bu nedenle bir yerin kent olarak tanımlanması için o “yerin” demografik yapısı, tarihsel bellekteki yeri, tarihsel kimliği, ticaret, hizmet, sanayi, teknoloji ve tarımsal üretim süreçlerine katkısı ile edebiyat, sanat ve kültür alanındaki üretkenliği belirleyici olmaktadır. 21. yüzyılın kentleri irdelendiğinde bir kentin simgesel gücünü o kentin tarihsel kimliği, rekabet gücü ve sahip olduğu değerlerin sürdürülebilirliği belirlemektedir.

Küreselleşmenin hâkim olduğu dünyada başat rol her ne kadar sermaye ve bilişim teknolojilerinin olsa da kentlerin bu konudaki rolü oldukça önemlidir. Le Corbusier (2014)'e göre, “büyük şehir, her şeyi komuta eder; barışı, savaşı, çalışmayı. Büyük şehirler, dünyanın yapıtının üretildiği tinsel atölyelerdir. Büyük şehirlerde üretilen çözümler, taşralardakine üstün gelir: modalar, stil, fikir hareketleri, teknik. İşte bu yüzden, büyük şehrin kentleşme sorunu çözüldüğünde, ülke bir seferde beslenecektir” (Le Corbusier, 2014, s. 78-79). Le Corbusier'in kente atfettiği önem özünde doğru olsa da devletlerin problemlerinin bir kerede çözülebilmesi neredeyse imkânsızdır. Çünkü kent her yönüyle oldukça karmaşık bir olgudur. Üstelik günümüz dünyasının kentleri küreselleşmenin odağında yer aldığı için, dünyanın yaşadığı ortalama olarak bütün problemlerin merkezinde de kentler bulunmaktadır. Küreselleşmenin esas etkisi kentlerin kimliklerinin, kent hizmetlerinin kalitesinin, çevrenin ve kentsel alt yapının üstünde görülmektedir. Çünkü her ne olursa olsun, sermayenin akışkanlığının sağlanması amacına ulaşmayı engelleyen her türlü sorunu aşmak küreselleşmenin en önemli gündemidir (Keleş, 2001, s. 566).

Sermayenin akışkanlığına sorun çıkaran her engelin, küreselleşmenin esenliği açısından, ortadan kaldırılması zorunludur. Dolayısıyla dünyadaki en küçük yönetsel birime dahi ulaşılması gerekmektedir. Bu konuda Dünya Bankası dahil birçok uluslararası kuruluşun çabaları da bilinmektedir. Küreselleşme neoliberal ekonomi politikaları ile birlikte sermayenin akışkanlığı için her düzeyde rekabeti ilke edinmiştir. Uluslararası sermayeden en fazla payı almak için devletler rekabet halindeyken onun ötesinde en yaşanılabilir kent olmak için de kentler arası rekabet söz konusudur. Üstelik küreselleşme nedeniyle bu durum herhangi bir devletin iç politika konusu olmaktan çıkmıştır. Kentlerde oluşan rekabetçi durum kent içinde de yaşanmakta, zengin-yoksul, sanayici-emekçi, işçi-memur, orta gelir grubu-alt gelir grubu, hemşerilik olgusu gibi ayrımlar üst düzeyde yaşanmaktadır. Bu durum da

sermayenin yarattığı dışlanma ve ayrışma konusunu gündeme getirmektedir. Bütün bunlarla birlikte kentin küreselleşen yapısı alışveriş merkezleri, gökdelenler, plazalar, eğlence mekânları, eğitim ve spor kompleksleri ile kendini göstermektedir. Kentler küreselleşmenin de etkisiyle hızlanan bir şekilde farklı kültürlerin, etnik yapıların, ayrı toplumsal ve ekonomik grupların, sınıfların birlikte olduğu mekânlar olarak daima gelişme gösteren bir değişim ve dönüşüm içerisindeyler.

Dolayısıyla küreselleşme kavramı tüm boyutlarıyla birlikte ne kadar çok yönlü ve karmaşık bir olguysa kentler de bir o kadar çok yönlü ve karmaşıktır. Bu nedenle oldukça karmaşık olan iki olguyu bir arada incelemek için konuyu sınırlandırmak gerekmiştir. Çalışmada özellikle küreselleşme ile birlikte kent kavramındaki değişimler ile kentlilik kavramının bu süreçte yaşanan gelişmelerle gün geçtikçe yok olmaya yüz tutması konu edilecektir. İlk bölümde konu ile ilgili kavramların açıklamalarına yer verilecektir. Daha sonraki bölümde bu kavramlarla küreselleşmenin ilişkisi ve etkileri üzerinde durulacaktır. Son olarak da çalışmada elde edilen bilgilerin ışığında sonuçlar değerlendirilecektir.

Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde küreselleşmenin ve etkilediği alanlardan biri olan kent ile ilgili kavramlara dair açıklamalara yer verilerek çalışmanın genel çerçevesi çizilecektir.

Küreselleşme (Globalization - Globalleşme)

Küreselleşme kavramı ile ilgili olarak Kamu Yönetimi Sözlüğünde, “devletler arasında, küresel çapta geniş oranda iktisadi ilişki örneklerinin ilerlemesi. Toplumsal, iktisadi, teknolojik, kültürel, politik ve ekolojik denge yönünden küresel bütünleşmenin, uyum ve işbirliğinin artması. Dünyadaki farklı halklar, bölgeler ve devletler arasında artan karşılıklı bağımlılık. Dünyanın küresel bir köye dönüşmesi... Toplumlararası olağanüstü etkileşim ve uyum süreci” gibi farklı yönlerden yaklaşımlarla pek çok tanımlama yapılabilir (Parlak, 2011, s. 273-274).

Küreselleşmenin dünya tarihindeki başlangıcı konusunda tartışmalı fikirler olmakla birlikte, genel olarak başlamasının Aydınlanma Dönemine kadar uzanan ve Endüstri Devrimi ile hızlanan gelişmelere dayandığı kabul edilmektedir. Bir yandan tartışmalara yol açan diğer yandan da içinde olduğumuz, her zaman gelişmiş ülkeler lehine işleyen bir süreçtir. Küreselleşmenin en büyük itici gücü, özellikle bilişim teknolojileri ile sermayenin

akışkanlığının uluslararası niteliğe kavuşması olmuştur (Özden, 2008, s. 143-145). Yüzyıllardır devam eden küreselleşme sürecinin günümüzdeki şekli her şey “daha yoğun ve daha hızlı”dır (Nye Jr. ve Welch, 2017, s. 405). Aynı zamanda küreselleşme çok boyutlu bir süreçtir. Daha çok ekonomik terimlerle bağlantılı olarak anlaşılmasına karşın, toplumsal ve kültürel sonuçları da oldukça önemlidir. Özellikle iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmelerle ortaya çıkan bu olgu doğal olarak insanlar arasındaki ilişkilerin alanını da genişletmiş, küresel boyutlara ulaştırmıştır. Coğrafya ve mesafenin dayattığı kısıtlamaların önemli ölçüde üstesinden gelinmiş, bilinen deyimle dünya “küresel köy” halini almıştır (Heywood, 2013, s. 184).

21. yüzyılda küreselleşmenin yarattığı dünyadaki küresel güç dengesinin yapısı; tek kutuplu dünyanın tepesinde oturan bazı ülkelerin tekellerinin çıkarlarına göre oluşturulmaktadır. İzlenen bu politikalar; uluslararası kurumlarda alınan ve bu çıkarları kollayan kararlar sayesinde olabildiğince sorunsuz yürütülmeye çalışılmaktadır (Kazgan, 2002, s. 17). Özetle, dünya çapında karşılıklı bağımlılık ağları olarak tanımlanan küreselleşme evrenselliği ya da eşitliği ima etmemektedir (Nye Jr. ve Welch, 2017, s. 402).

Dolayısıyla küreselleşme karmaşık süreçlerin bütünüdür. Etkilediği alanlar devletler, kentler ile toplumsal olan, kültürel olan, teknoloji, eğitim ve öğretim ile ilgili olan, bilime, sermayeye, hukuka, politikaya dair olan ve daha birçok boyutu olan bir kavramdır. Oldukça geniş ve derin olan bu kavram ulus devletleri pasifleştirecek, yereli ön plana çıkaracak beklentisi olmasına rağmen yaşanan pandemi sürecinde ulus devletlerin önemi altı çizilerek gösterilmiştir. Özetle günümüzde yerel önemini korurken, ulus devletin önemi tekrar gündeme gelmiş, bununla birlikte teknolojik gelişmelerle beraber ortaya çıkan dijitalleşme dolayısıyla toplumların kültürel anlamda bütünleşmesi kolaylaşmıştır. Bu durum da ulus devletlerin sınırları konusunda çelişkili bir sonuç yaratmaktadır. Dijital teknolojinin sağladığı imkanlar neticesinde yaşanan gelişmeler bilinen anlamdaki küreselleşmenin tanımına uygun olsa da, ulus devletlerin varlığının tartışmasız bir gerçeklik olduğu bilinmektedir. Sonuç olarak küreselleşme kavramının özellikle dijital teknolojilerle birlikte pandemi sonrası yeniden tanımlanma gereği olduğu düşünülmektedir.

Kent Kavramı

Kent Terimleri Sözlüğünde, “toplumsal ilerlemenin sürekli olduğu ve toplumun, yerleşim, barınma, iş, gidiş-geliş, tatil, eğlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, çok az insanın zirai faaliyetlerde bulunduğu, köylere nazaran nüfus

açısından daha yoğun olan ve ufak komşuluk ünitelerinden oluşan yerleşim yeri” olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1998, s. 75). Weber (2003) şehir kavramını, “temel olarak, bir ya da daha çok aynı tip konut grubundan oluşur ama görece kapalı bir yerleşme yeridir. Geleneksel anlamda, şehirlerde konutlar birbirine yakın yapılır... Çeşitli kültürel faktörler gereği “gayri şahsilik” ortaya çıkar... Şehirde yaşayanların hayatlarını tarımsal faaliyetlerden değil, temelde ticaret ve alışverişle sürdürdükleri bir yerleşme birimidir...” olarak açıklamıştır (Weber, 2003, s. 85-86). Park ve Burgess (2016)’a göre “şehir, medeni insanın doğal habitatıdır. Bu yüzden kültürel bir alan, kendine has kültür biçimi ile nitelendirilir: Spengler (1922)’den alıntı yaparak” kesin olmakla birlikte bütünüyle tanınmamış olan şey... Bütün büyük kültürlerin şehirde doğmuş olmasıdır... Bu, dünya tarihini insanlık tarihinden ayıran asıl kriterdir: dünya tarihi şehir insanların tarihidir. Milletler, yönetimler, siyaset ve dinler; hepsi insanın şehirdeki varoluşunun temel görüngüleridir” (Park ve Burgess, 2016, s. 99). Dolayısıyla kent ve kentli insan bir bütündür. Birbirinden doğarak daha gelişmişlerini, daha iyilerini ortaya çıkarabilirler.

Kamu Yönetimi Sözlüğünde ise kent, “kültürel ve sosyo-ekonomik nitelikleri, yönetsel idare şekli ve nüfus yönünden kırsal alanlardan ayrılan, çoğunlukla tarım dışı alanlarda üretimin yapıldığı, asıl mühim olan tarafı hem zirai hem de tarım dışı üretim, dağıtım ve denetim fonksiyonlarının bir araya getirildiği, teknolojik ilerleme düzeylerine göre belli bir büyüklük, ayrıışıklık ve bütünleşme seviyesine ulaşmış, ikincil sosyal ilişkilerin ve ayrılaşmanın, ihtisaslaşmanın ve devingenliğin yaygın olduğu yerleşme yeridir” şeklinde tanımlanmaktadır (Parlak, 2011, s. 452). Yine başka bir tanıma göre kent, “ekonomisi daha çok zirai faaliyet dışı uygulamalara dayanan, nüfusu belli bir oranı ve yoğunluğu aşan, kendi nüfusu haricinde, kapsama alanı içinde yaşayanlara da hizmet veren yerleşme yeridir” (Şahin, 2011, s. 5).

Sonuç olarak kent kavramının tanımlarında nicelik ve nitelik açısından ortak olarak kullanılan özellikler bulunmaktadır. Öncelikle bir yerleşim merkezinin kent olabilmesi için asgari düzeyde belirli bir nüfus yoğunluğuna, tarım dışı üretime, heterojenliğin yanında belli düzeyde bütünleşmeye ihtiyaç vardır. Ancak günümüzde kentler çok daha karmaşık ve birbirinden farklı pek çok dinamiğe sahiptir.

Kentleşme Kavramı

Kentleşme kavramını yalnızca bir nüfus hareketi gibi algılamak konuya yetersiz bir yaklaşım olur. Kentleşme, toplumun sosyal ve iktisadi yapısından doğan, oldukça karmaşık bir sistemdir. Genel anlamda Ruşen Keleş

(2008) kentleşme kavramının tanımını şöyle yapmıştır: “Endüstrileşmeye ve ekonomik ilerlemeye paralel olarak kent sayısının artması ve günümüzde neticesi kentlerin büyümesi ile sonuçlanan, toplum yarasında giderek artan örgütlenme, işbölümü ve ihtisaslaşma getiren, bireylerin tutum ve ilişkilerinde kentlere has değişikliklere neden olan bir nüfus birikim sürecidir” (Keleş, 2008, s. 26).

Kamu Yönetimi Sözlüğünde ise kentleşme kavramı, “çeşitli sebeplerden ötürü kırsaldan kentlere doğru göçün sonucu hem hâlihazırdaki kentlerin nüfus ve yüzölçümü açısından büyümesi, hem de köy, kasaba v.b. yerleşme yerlerinin zaman içerisinde büyümesi neticesinde kente dönüşerek var olan kent sayısının çoğalmasdır” (Parlak, 2011, s. 453). Genel olarak kentleşme, “kırsal alanların aksine kentsel alanlarda yaşayan insanların oranındaki bir artış” olarak ifade edilmektedir (Şahin, 2011, s. 7). Ancak günümüzde kentleşme, çağdaş dünyanın maruz kaldığı tarihi dönüşümün ve ekolojik yıkımın bir sembolü haline gelmiştir. Çünkü kentleşme organik insani ve yaşamsal ilişkilerin sentetik ilişkilere dönüşmesinin sembolüdür. Halk ve elit kültür ayrımının derinleşmesi ve kültürel birliğin özelliğinin kaybedilmesi nedeniyle, bu bozulmayı toplumsal yaşamın zirvesinden çözmek mümkün değildir (Bookchin, 1999, s. 283).

Günümüzün kentleşme dinamiklerinin başında çevresel değerlerin ön plana çıkması, küresel salgın hastalıklarla mücadele edilmesi, afetlerin şiddetinin artması ve sıklaşması, dijital teknolojilerin yaşamın önemli bir parçası haline gelmesi, savaşlara bağlı göçler ile iklim mültecileri gibi faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler günümüz kentlerinin özelliklerini belirleyen ya da yerine göre kısıtlayan önemli etkenlerdir.

Kent Kimliği

Kentbilim Terimleri Sözlüğü’nde kent kimliği kavramı, “Bir kentin kendine ait tarihsel ve kültürel birikimi; bölgesel, ulusal ve küresel yerleşme sistemleri içindeki toplumsal, iktisadi ve kültürel fonksiyonları ve bunların, o yerleşim biriminin uzamsal örgütlenmesine etkisinden meydana gelen, fark yaratan vasıflarının tamamı” olarak açıklanmaktadır (Keleş, 1998, s. 77-78).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde kimlik kavramının tanımı “herhangi bir şeyi belirlemek için kullanılan özelliklerin tümü” şeklinde yapılmıştır (www.sozluk.gov.tr). Herhangi bir nesnenin veya şeyin tanımlanması için nicelik ve nitelik açısından özelliklerinin bütünüyle bilinmesi gerekmektedir. Bilinen bu özellikler ışığında o şeyin tarif edilmesiyle bir kimlik tanım-

lanır. Kentler de kendine ait özellikleri ile bir kimliğe sahiptir. Kentsel kimliğin tanımlanması için, doğal çevre, yapılaşmış çevre ve toplumsal çevre ile ilgili 3 özellikten yola çıkılır. Doğal çevre iklim, bitki örtüsü, topografik özellikleri içerir. Yapılaşmış çevre, binalar, parklar, anıtlar, cadde ve sokaklar gibi insan tarafından yapılan çevreden oluşur. Toplumsal çevre ise nüfus yapısı, kültür, sosyo-ekonomik kimlik, tarih gibi özellikleri içermektedir. Kent kimliği, insan – toplum ilişkisinin sürekli değişmesi nedeniyle yeniden tanımlama gerektirebilir. Bu değişimler söz konusu kentin kimliğini oluşturan doğal çevre, yapılaşmış çevre ve toplumsal çevre özelliklerini kaybetmesine neden oluyorsa, bu süreç o kentin kimliksizleşmesiyle sonuçlanabilir (Keleş ve Mengi, 2017, s. 59).

Sonuç olarak bireyler için yaşadıkları kentin kimliği önem arz etmektedir. Bireylerin aitlik hissetmesi, kenti benimsemesi, yaşadığı kente bağlılık hissetmesi kentin kimliği ile doğrudan ilişkilidir.

Kentleşme Kavramı

Kentleşme kavramı Kentbilim Terimleri Sözlüğü'nde, "...kentleşme hareketi neticesinde, toplumsal dönüşümün bireylerin tutumlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında maddi ve manevi yaşam şekillerinde değişimlere yol açma süreci" olarak açıklanmaktadır (Keleş, 1998, s. 80).

Kamu Yönetimi Sözlüğünde kentleşme kavramı, "kentte bulunan insanların, kentleşme olgusuyla beraber yaşanan / yaşanması gereken, kentli toplumun kentsel değerleri kabul etmesi, içselleştirmesi ve kentsel davranış paradigmasını göstermesi durumudur. Kentleşme psikolojik ve sosyal muhtevaya sahipken, kentleşme fiziki ve nüfus ile ilgili bir içeriğe sahiptir. Kentleşme, öncelikle bir yaşam şeklidir. İçinde kentin fiziksel varlığı, kentsel davranışları, kanunları ve diğer kuralları, çağdaşlığı, iletişim biçimi ve yoğunluğu, denetleme sistemleri, katılım yolları, siyasi ve yönetsel ilkelere, sivil toplum ağları gibi unsurlar bulunmaktadır. Yapısında çağdaş yaşamı, medeniyeti, kimlikleri ve derinlemesine toplumsal yaşamı içeren bir kavramdır. Kentleşme kentli kültürün ve kentli değerlerin içselleştirilmesini, kentleşme ise nüfusun belli noktalarda yoğunlaşmasını anlatmaktadır. Sonuç olarak kentleşme, kentli olmaktır. Kentte bulunmakla, kentli olmak ise birbirinden olabildiğince farklılaşan olgu ve kavramlardır. Kentleşme kentlilik olgusuyla iç içedir" (Parlak, 2011, s. 453-454).

Özetle kentleşme kavramı özünde kentin değerlerine, gerekliliklerine, zorunluluklarına uyum sağlamakla ilgilidir. Ağırlıklı olarak psikolojik ve sosyolojik bir tabanı bulunmaktadır.

Kentlilik Kavramı ve Kentlilik Bilinci

Kentlilik kavramı Kamu Yönetimi Sözlüğünde, “kentlilik olgusu, kentte yaşıyor olmaktan ziyade, kenti algılamak ve kente ilişkin ait olma duygusu geliştirme ile doğrudan ilgilidir. Kentsel mekân için aitlik kavramı kullanıldığında, kentte yaşayanların kendilerini kentsel mekânın bir modülü olarak algılamaları, sonuç olarak kendilerini o mekâna ait hissetmeleri ve o mekâna karşı yükümlülük hissetmeleridir” şeklinde tanımlanmaktadır (Parlak, 2011, s. 454).

Kentlilik bilinci genel olarak, kentin yarattığı sorunlara rağmen örgütlenmek, toplumlarının ve kentlerinin sorunlarını yasal yollarla çözebilmek, kolektif bilinç oluşturabilmek, kentlerini, kent mekânlarını ve yaşam şekillerini sahiplenebilmektir. Kentli toplum bu nitelikler sayesinde kırsaldan kente gelen insanın “kentsel” insana dönüşmesini sağlayabilir. Aksi halde “kentsel” insan da “kimliksiz”, “tanımsız” kalacaktır ve kentsel mekânda çaresiz, güvensiz, tutsak gibi hissedecektir. Bu da kentler için tehlikeli bir durumdur. Mevcut kentlilerin umursamadığı, kendini tamamlamayan, aidiyet hissedilemeyen “sahipsiz kentler” ortaya çıkacaktır. Günümüzde çoğu kentin mücadele ettiği durum tam da budur (Arapkirlioğlu, 2007, s. 200). Bir kentin kimliksizleşmesinin önemli sonuçlarından biri, kentlilerin kente yabancılaşması, aidiyet duygularını yitirmeleri ve kentlilik bilinçlerinin kaybolmasıdır. Kent kimliğiyle bütünleşmiş bir kavram olan kent kültürü oldukça önemlidir. Kentlilik bilincini yaratabilmek için onun oluşmasını sağlayan kent kültürünün korunması büyük önem arz etmektedir (Keleş ve Mengi, 2017, s. 60-61). Bir kentin kimliğini meydana getiren kentin kültürel varlığı, kültürüne katkı sunan da kentin kimliğidir. Kentte düzenlenen tiyatro, kitap fuarları, sergiler ya da kültür ve sanat aktivitelerinin kent kültürü olarak algılanması yetersiz ve hatalı bir kent kültürü kavrayışıdır. Asıl bakılması gereken temel kriter, kalıcı kültür unsurlarının muhafaza edilmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesidir. Ancak küreselleşme kentsel ve çevresel değerler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaya devam etmektedir (Keleş, 2005, s. 14).

Bumin (2010)'e göre, “kenti kurmak, düzenlemek, yenilemek aslında kentlilerin işidir... Kenti değiştirmek yaşamı değiştirmektir... Kent hakkında karar vermek karar verici uzmanların değil kentlilerin sorumluluğudur... Aynı şekilde kentin bugünü ve geleceği de şehir uzmanlarına, mimarlara ya da siyasetin uzmanlarına değil yine kentlilere bağlıdır. Rousseau, “Yapılar bir kent doğururlar, ama bir siteyi yapan yurttaşlardır” derken, yurttaşın bir kentli olarak eserinin farkında olmasının gerektiğinden söz etmektedir...” (Bumin, 2010, s. 1). Bookchin (1999)'e göre, “...geçmişteki birçok kenti şimdiki kentlerden belli

bir şekilde ayıran hususların başında, yaşadığı kenti sevmesi, kentin gönencine ilişkin kesin ve daimî bir inanış ve bu duyguları –hem ilahi hem de fikri özellikteki- etik ve ekolojik bir çerçeveye yerleştirme gayreti bulunur. Eski zaman yurttaşının içselleştirdiği duyguların muadilini bulmak şimdiki kentlerde olasılık dâhilinde bile değildir... Günümüzde kentle olan bağlantımız, pragmatik maddi ihtiyaçlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Çağdaş bir kent, banliyö, kasaba ve köy bile, yaşayanlarına temin ettiği “belediye hizmetleri ile değerlendirilmektedir...” (Bookchin, 1999, s. 35).

Dolayısıyla küreselleşme ile birlikte geline noktada kentli olmanın bilincinde olmak giderek zorlaşmaktadır. Halihazırda günümüzde kentler, her alanda kentlilerin yararına değil sermayenin yararına şekillenmektedir.

Küreselleşme ve Kent

20. yüzyılda tüm dünyayı etkileyen birçok gelişme yaşandı. Bunların en önemlisi hiç kuşkusuz küreselleşme sürecinin gelişen teknoloji ile birlikte hız ve yoğunluk kazanması olmuştur. Küreselleşme, ekonomi başta olmak üzere sosyal, kültürel, toplumsal, yönetsel bütün süreçleri etkilemesinin yanında doğal olarak bütün yönleriyle kentleri de etkilemiştir.

Küreselleşme ile Kentin Değişimi

Küreselleşmenin 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren kentlerin fiziksel, ekonomik, toplumsal ve kültürel yapıları üzerindeki etkileri görülmeye başlamıştır. Bu süreçte kent yönetimleri de küreselleşmenin gereklerine göre şekillenmektedir. Bu gereklerden biri de yerelleşmedir. Oysa yerelleşme, yerel yönetimleri güçlendirmemiş aksine onları kentsel ve doğal değerleriyle birlikte piyasa mekanizmasının hizmetine sunulmasına neden olmuştur (Keleş, Mengi, 2017, s. 61). Aslında amaç da budur. Çünkü sermayenin akışkanlığına hiçbir şeyin engel olmaması gerekmektedir. Bu nedenle küresel sistem açısından dünyadaki en küçük yönetsel birime kadar ulaşılacak zorunluluğu vardır.

Kentlerin küresel sistemin içinde yer almalarında rol oynayan nedenler genel olarak şöyle özetlenmektedir:

- Küresel sermaye kuruluşlarının miktarında ve tasnifindeki çoğalma,
- Sermayenin coğrafi olarak yaygınlığı,
- Küresel bağlantıların, iletişim ve ulaşım vasıtasıyla genişleyerek yayılmasıdır (Clarke 1996’ dan alıntı yapan Özden, 2008, s. 146).

Neoliberal kentleşmenin temel stratejisi, “sermayenin akışkanlığını ola- bildiğince üst sınırlara çıkarmak amacıyla kentsel mekânın araçsallaştırılması” olarak ön plana çıkmıştır (Gottdiener (2001)’den alıntı yapan Kuran, 2021, s. 172). Bu süreçte kent mekânı bir taraftan fiziksel organizasyon için değişim geçirirken diğer taraftan kentsel hizmetlerin rant potansiyelinin gerçeğe dönüştürülmesi söz konusudur. Başka bir deyişle kent mekânının neoliberalleşmesi sonucunda kent, sadece fiziksel mekânda değil kent yaşamında da metalaşma ve değişim değeri odaklı bir dönüşüme maruz kalmıştır (Kuran, 2021, s. 172-173). Aynı zamanda bu politikalarla kentsel mekânda ayrışmalar ve bölünmeler meydana gelmektedir. Örneğin güvenli siteleri bu politikaların belirgin bir göstergesidir. Bu durum kimliksizleştirilmenin de güzel bir örneğidir. Gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projeleri ile mekânın eski sahipleri veya alt gelir grubunda olanlar buradan uzaklaştırılmakta, oluşturulan mekânlar üst gelir grubunun hizmetine sunulmaktadır (Görmez, Altınışık, Bahçeci, 2013, s. 357).

Küreselleşmenin kentler üzerindeki en belirgin etkilerini Keleş ve Mengi “Kent Hukuku” (2017) adlı eserlerinde genel anlamda beş kısımda toplamışlardır. Bunlar;

1. Küreselleşmenin belki de en güçlü etkisi, 1990’lı yıllarda ulus devletlerin küresel sermayenin akışkanlığı için zaman içerisinde etkinliğini yitireceği inancıdır. Bu dönemde kentler ve kent yönetimleri sermaye ile doğrudan ilişkilendirilmeye çalışılmaktaydı. Kentlerin nüfus, alan, ekonomi gibi pek çok açıdan büyüdüğü bir dönem olan bu yıllarda başlayan, kent yönetiminin sınırlı kaynakları nedeniyle kentsel hizmetlerini dış borçlanma yoluyla gerçekleştirebilecekleri inancı ve kentsel rantlar gibi nedenler kentleri uluslararası sermaye için cazip hale getirmektedir. Bu çerçevede kentlerin yönetim yapıları, görev ve yetkileri, denetimleri ile bütçelerinde düzenlemeler yapılarak uluslararası sermayeye uygun duruma getirilmeye çalışılmaktadır (Keleş ve Mengi, 2017, s. 62). Kente dair yapılan tüm sermayeye yönelik kararlar ve yatırımlar kentte yaşayanların yararı veya kamu yararı amacıyla yapılmamaktadır. Genellikle böyle durumlarda ekonomik çıkarlar söz konusudur (Kiper, 2004, 15). Böylelikle endüstriyel üretimin ve yönetsel işlerin merkezi olarak uygarlığın en önemli göstergesi olan kentler, küreselleşmenin etkisiyle karlılık ve metalaştırma faaliyetlerinin merkezinde bulunan bir obje durumuna getirilmiştir (Tümtaş ve Ergun, 2016, s. 138).

2. Küreselleşmenin kentler üzerindeki bir başka etkisi, zengin ve yoksullar arasındaki eşitsizliklerin artması ve bu durumun mekâna yansımalarının oldukça belirgin olarak hissedilmesidir. Zenginlerin kent merkezlerinden

uzakta yeni kentsel alanlara yerleşmesinin yanında kent merkezlerinde yapılan kentsel dönüşüm yoluyla kendilerine yeni yaşam alanları yarattıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra kentsel gelişme alanlarının da imar planlarından çok arazi rantına yönelik olması dikkat çekicidir. Bu durum kenti, kentlinin kenti olmaktan çok sermaye sahiplerinin güç alanına dönüştürmektedir (Keleş ve Mengi, 2017, s. 63).

3. Kentsel alanlar konut ve işyeri olarak kullanılan plazalar, gökdelenler, alışveriş merkezleri ve çok şeritli yollarla donatılmaktadır. Bu durumla dünyanın her yerinde özellikle de büyük şehirlerde karşılaşılması kentleri mekânsal anlamda neredeyse aynılaştırmaktadır. Bu tek tipleşme de kent kimliğini tehdit etmektedir (Keleş ve Mengi, 2017, s. 63). Küreselleşmenin bir neticesi olarak kentlerin tek tipleşmesi konusunda Moderniteye Giriş'te Lefebvre, "Mourenx'e ayak basar basmaz, dehşetle doldum" diye yazar. Mourenx bir prototip türdü. Avrupa ya da Amerika'da pıtrak gibi ortaya çıkan diğer "yeni" kentlere benzeyen "gerekli meziyetlere" sahip bir Fransız "Yeni Kenti"ydi. Lefebvre yeni kenti, "...Geniş kapsamlı planın belirgin bir çekiciliği vardır... Yüksek apartman sıraları yatayların ve dikeylerin sırayla birbirini izlemesini sağlıyor..." diye anlatmaktadır. Görünen odur ki, kentlerin kendi doğasından kaynaklanan enerji ve yaratıcılık tükenmiştir. Özetle bu süreçte kentler sipariş edilmiş, eklemelenmiş, bitirilmiş gibi bir algı yaratmakta, sanki yapacak bir şeyin kalmadığı bir dünya izlenimini vermektedir (Merrifield, 2012, s. 169-170).

4. Küreselleşme nedeniyle mekânsal olarak aynılaştıran kentler, aynı zamanda kent insanlarının yaşamını da neredeyse aynılaştırmaktadır. Tüketim alışkanlıkları, giyinme, estetik anlayışları, hatta beslenme alışkanlıkları dahi benzeşmektedir. Küreselleşme ve neoliberal ekonomi politikaları, gelişen iletişim teknolojileri yoluyla bireyleri tüketime yönlendirirken aynı zamanda algılarını da yönetmektedir. Böylece yaşam alanları ile yaşam tarzları da tek tipleştirilmektedir (Keleş ve Mengi, 2017, s. 64). Aslında kentsel mekânlarda tek tipliğin oluşması ile beraberinde tek kültürlülüğün yaratılmasının başlangıcı 2. Dünya Savaşından sonraya kadar uzanmaktadır. Kentsel mekânda modernist ve post-modernist yaklaşımların yarattığı yapılarda benzeşikliğe rağmen 1970'lerde kentsel kimlik olgusu ile beraber "yellik, geleneksellik, korumacılık" gündeme gelmiştir (Ulu ve Karakoç, 2004, s. 59). Fakat bilindiği gibi 1980'li yıllarda iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmelerden sonra hız kazanan küreselleşme kavramı tek tipleşmeyi zaman içerisinde çok daha yaygın hale getirmiştir. Bazı kentlerin "dünya kenti" konumuna gelmesini sağlamak için kentlerin siteler, çok

yıldızlı oteller, alışveriş merkezleri, ticaret ve iş merkezleri ile dolmasını kısıtlayan tüm kentsel ve çevresel değerleri görmezden gelmekten çekinmemektedirler (Keleş, 2008, s. 60).

5. Küreselleşmenin bir diğer etkisi de kentler arası rekabettir. Kentlerin altyapısı, eğitim ve kültür olanakları, yaşam kalitesi, düzenli ve sağlıklı bir kentsel çevre gibi konular kentler arasında rekabet konusu olmuştur. Bu rekabeti canlı tutmak için Avrupa'da kentler arasında ödüllü yarışmalar dahi düzenlenmektedir. Burada aslında yaşanılabilir kentler yaratmaktan ziyade amacın yine uluslararası sermayeyi çekmek olduğu görülmektedir (Keleş ve Mengi, 2017, s. 64). Ayrıca belirtmek gerekir ki, küreselleşme sürecinin yarattığı rekabet olgusunun etkilerinden farklı sonuçlar da ortaya çıkmıştır. Güç blokları, bölgeler, devletler, metropoller, belediyeler hatta semtler arasında bile rekabet söz konusu olur hale gelmiştir. Böylece küreselleşme, bölgeleri ve devletleri rekabetin devamlılığı ile sermayenin akıcılığının kurucu ögesi haline getirmiştir (Harvey, 2014, s. 209). Bu durumda elbette kentler sermayenin akışkanlığının oyuncularını olurlar. Böylece kentlerin öncelikle yönetsel ve yetki alanları ile denetim gibi kentle ilgili olan her şey de rekabetin konusu olmaktadır.

Dolayısıyla küreselleşmenin yarattığı değişimler neticesinde kentler, daha çok sermayenin talepleri doğrultusunda şekillenmektedir denilebilir. Kentlerdeki bu tarz değişimleri Sassen (2000) 3 şekilde ele almaktadır. Bunlar;

1. Kentsel ekonominin mekânsal organizasyonu,
2. Toplumsal yeniden üretim yapıları
3. Emek sürecinin organizasyonudur (Sassen, 2000, s. 83) (Tümtaş ve Ergun, 2016, s. 139).

Özetle küreselleşme, kentlerin fizik-mekânsal ve toplumsal yapısı üstünde oldukça mühim değişim ve dönüşüme neden olmaktadır. Uluslararası sermayenin kentlere yönelimi ile gelişen süreçte, kentlerin kendine özgü olmasını sağlayan fizik-mekânsal ve sosyokültürel niteliklerini temelden farklılaştıran, tasarımdan özerk olarak yeni kent mekânları yaratan, toplumsal sınıf ayrımlarını giderek artıran, sosyal polarizasyonlara neden olan ve kentleri fiziksel ve sosyal bakımdan yıkıma götüren sürecin neticeleri kendini göstermektedir. İktisadi bakımdan da aynı şekilde bir taraftan işgücü ihtiyacı çoğalırken öbür taraftan da işgücünün değeri düşmekte ve sınıflar arasındaki farklar giderek daha da büyümektedir (Özden, 2008, s. 152).

Sonuç olarak küreselleşme ile neoliberal politikalar birlikte kentin, kent çevresinin, çevresel ve kültürel değerlerin, bireylerin, toplumların, devletle-

rin sürekli değişmesine ve dönüşmesine neden olmaktadır. Bu değişim her açıdan olmasa da ağırlıkla olumsuz yönde olmaktadır. Çünkü söz konusu değişimler genelde bireylerin ya da toplumların yararına değil, sermayenin en üst düzeyde menfaatine göre gerçekleşmektedir.

Küreselleşmenin Etkisinde Kent Kimliği Olgusu ve Kentlilik Bilinci

Küresel sistemde sermayenin akışkanlığı çok önemlidir. Sermayenin akışkanlığının yanında mal ve hizmetlerin de akışkanlık kazanması ile mekânsal anlamda da kentlerde kendini ifade eden küresel sistem, sonuçta sermaye ile kent arasında uyum gerektirmektedir. Bu durumda da günümüzde kent kimliğinin oluşmasında başat aktör küreselleşme olmaktadır.

Kent kimliklerinin oluşması için öncelikle sulak alanlar, kıyılar, tarım alanları, ormanlar gibi doğal kaynaklar ile tarihi ve kültürel miras olması gereken en önemli varlıklardır (Kiper, 2004, s. 14). Ancak özünde bir kentin kimliğinin en temel belirleyicisi tarihsel doku ve derinliktir. Küreselleşme ve neoliberal politikalar nedeniyle kentlerin tarihsel, kültürel ve sosyal hafızasının kaybolmasına neden olan ve kent sakinini yaşadığı kente yabancılaştıran etkenler ve tüm bunların neticeleri ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda emsal oluşum yönelimleri nedeniyle kentler “değersizleştirilmiş mekân” durumuna düşme riski ile karşı karşıyadır. Dolayısıyla küreselleşmenin hâkim olduğu bu süreçte yerel özgünlükler ile kentsel değerlerin tayin edici olduğu kent kimlikleri de kaybolma riski yaşamaktadır (Beyazıt ve Güneş, 2017, s. 328). Küreselleşme sürecinde bireylerin kimliğinin koordinatlarının kaydığı düzlemlerde doğal olarak kentlerde de mekân kavramının değişmesi ön plana çıkmaktadır. Bir taraftan dünya coğrafyasında mesafeler yakınlaşırken, öbür taraftan kentsel mekânlar değişen anlayışlar bağlamında hiper mekânlar olarak üst üste yığılmakta, kesişmekte veya yan yana dizilmektedir (Görmez, 2005, s. 160). Böylece sürekli değişen yenilenen kentler zamanla “okunabilirliklerini” kaybederek kentte yaşayanlar arasında kentle ilgili algılama ve bellek sorunu yaratmaktadır. Süreç içerisinde artan şekilde o kentte yaşayan toplumda aitlik duygusu yitimi ya da kenti sahiplenememe ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlar da o kentte bulunan tarihi ve kültürel mirasın, yerel özgünlüklerin ve kent kimliklerinin korunabilmesini gün geçtikçe zorlaştırmaktadır (Kiper, 2004, s. 17).

Mumford (2007)’a göre, “...Kentsel bir araya gelme prosesi ne kadar kompleks olur ve karşılıklı bağımlılık yaratırsa, özdeksel gönenç de o kadar fazla olur; ancak özdeksel gönenç umudu ne kadar fazla olursa, bireyler bu gönenç halinin kaybolmasına o kadar tahammül edemezler ve gönenci her an kaybedecekleri endişesi buna koşut olarak artar...” (Mumford, 2007, s.

57). Tam da bu nedenle küresel sistemin getireceği uluslararası sermaye devletler ya da kentler düzeyinde oldukça önemlidir. Refahın sürekliliğini sağlamak için dünyadaki birçok kent küreselleşmenin yarattığı değişimler nedeniyle farklı boyutlarda da olsa üretim merkezi olmaktan çok tüketim merkezi haline getirilmektedir. Aynı süreçler, aynı teknoloji, aynı yapım malzemesi, aynı anlayışlarla inşa edilen benzer yapılar, kentlerdeki farklılıkları ortadan kaldırmakta, kent kimlikleri zaman içerisinde yok olmakta ve kentliler yaşadıkları kente yabancılaşmaktadır (Kiper, 2007, s. 86). Yaşadığı kente yabancılaşan bireyler giderek kendine de yabancılaşmaktadır. Bu durum psikolojik olduğu kadar sosyolojik, politik ve yönetsel alanlarda da sorun yaratmaktadır. Kenti benimseyemeyen bireyin kentin tarihi, kültürel, doğal ya da geleneksel değerlerine sahip çıkması da beklenemez. Aidiyet hissetmediği için son derece insani olan kişisel değerlerini de zaman içinde yitirme riski ile karşı karşıya kalır. Sonuç olarak küreselleşme, popüler kültür, tüketim üçgeninin içine yerleştirilen kent kimliği olgusunun olumsuz etkilendiği, özgünlüğünü yitirdiği gerek toplumsal gerekse de bireysel odaklı yabancılaşmaların yaşandığı saptanmıştır.

Sonuç

Küreselleşmenin neoliberal ekonomi politikalarıyla birlikte yeryüzünde bulunan her şeyi etkilediği bilinmektedir. Endüstri Devrimi ile başlayan teknolojik gelişmelerin 2. Dünya Savaşı sonrasında gittikçe artan bir ivmeyle gelişmesi ve 1980'li yıllarda küreselleşmenin bilinen anlamda etkilerinin görülmeye başlaması ile dünya büyük bir değişime ve dönüşüme uğramıştır. Bu çalışmanın konusu olan küreselleşmenin kentler üzerine olan etkileri nedeniyle kentlerin bütünlüğü bozulmakta, parçalanmakta, bölgeler halinde gelişim farklılıkları göstermektedir.

Küreselleşme kentlerin özgün niteliklerinin zaman içerisinde kaybolduğu bir süreçtir. Bu nedenle kentler daha çok, sermayenin oyun alanına dönüşmüştür. Yapılan yatırımlar, alınan kararlar, yönetsel anlamda yapılan düzenlemeler tamamıyla küresel sermayeden olabildiğince yüksek pay alabilmek için yapılar hale gelmiştir. Uluslararası sermayeyi çekmek için kentleri rant alanı haline dönüştürmek ya da çeşitli kent türlerinin geliştirilmesiyle kenti sermayeye cazip hale getirmek amaçlanmaktadır. Aslında bu durum bütünüyle yine küreselleşme sürecinde ortaya çıkan kentler arası rekabetin bir göstergesi olarak görülmektedir. Sermaye çekme yarışında meydana gelen kentsel bozulmalar zamanla çevresel bozulmalarla birlikte sonuçları geri döndürülemez etkiler yaratmaya devam etmektedir. Günümüzde bu konuda çalışmalar yapılsa da

Mumford (2007)'a göre, "... Kültür aktarımı bakımından önemi lisandan sonra gelen, uygarlığın en kıymetli kolektif buluşu olan kent, ilk andan başlayarak tükenmez tahripkâr bir yok ediciliğe varan bozguncu iç güçleri kendi içinde muhafaza ediyordu. Bu kökeni derin ve önemli mirasın sonucunda elde ettiğimiz günümüz uygarlığının kalıcı olacağı kuşkuludur; ne derece palyatif uzlaşmalar yapılırsa yapılsın uzun bir müddet daha kuşkulu durumda kalacağı düşünülmektedir..." (Mumford, 2007, s. 72).

Herhangi bir kentin tanımlanması için onun nicelik ve nitelik olarak özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Kentte yer alan tarihi ve kültürel değerlere eşlik eden varsa kıyılar, doğal kaynaklar, orman alanları, tarım alanları gibi doğal özellikler de kent kimliğine katkı sağlayan olgulardır. Bunların yanı sıra küreselleşmenin yapısal olarak alışveriş merkezleri, iş merkezleri, plazalar, çok katlı binalardan oluşan siteler gibi pek çok yönden benzerlik gösteren kentlerin birbirinden ayrıştığı noktaları tespit edebilmek, özgünlüklerini saptayabilmek güç bir hal almaktadır. Yerel düzeydeki özgünlüklerini yitiren kentlerde, yapısal, yaşamsal birçok noktada aynılaşıma görülmektedir. Küreselleşmenin kente dayattığı bu tek tiplilikle, yaşadığı kente, kentin kimliğine, kentle kuracağı etkileşimlere yabancılaşan birey ortak bir kentli kültürünün, kentlilik bilincinin oluşmasını engellemektedir. Bu çerçevede 1970'li yıllarda kent kimliği konusunda yerellik, geleneksellik ve koruma ön plandayken, 1980'li yıllara gelindiğinde hızlanan küreselleşme anlayışının getirdiği sermaye ve rant ikilisinin yanına eklenen yine bu sürecin ve neoliberal politikaların yarattığı popüler kültür ile tüketim toplumu birlikte, kentlerde kimlik kaybına neden olmaktadır.

Sonuç olarak bazı bilim insanlarına göre küreselleşmenin sonu geldiği ileri sürülse de şimdilik sonu gelmemiş ama şekil değiştirmiştir. Özellikle pandemi sırasında ve sonrasında, 1990'lı yılların beklentisi gerçekleşmemiş, ulus devletlerin hala önemini koruduğu görülmüştür. Bu çerçevede görünen odur ki, Davis (2010)'ın da belirttiği gibi "...Geleceğin kentleri, ilk nesilden şehir planlamacılarının düşündüğü gibi cam ve çelikten değil, önemli düzeyde eski tuğla, saman, geri kazanımdan elde edilen plastik, briket ve hurda tahtalardan yapılacaktır. 21. asrın kent dünyası, gökyüzüne uzanan ışıltılı kentler yerine önemli miktarda çerçöp ve pislik içerisine gömülmüş kentlerden meydana gelmektedir. Ayrıca kent yaşamının başlangıcında, 9 bin yıl evvel Anadolu'da kurulan Çatalhöyük'ün sağlam kerpiç evlerine imrenilmesi doğaldır" (Davis, 2010, s. 34). Dolayısıyla küreselleşmenin de bir sonucu olan popüler kültürün yarattığı tüketim başta olmak üzere küresel sistemin dayattığı birçok şeyden vazgeçilmezse yalnızca kentlerin ya da bireylerin değil tüm insanlığın ve dünyanın durumu pek iç açıcı bir gelecek vadetmemektedir.

Extended Abstract

Spatial Effects of Globalization and Urban Identity

*

Ahsen Saçlı

ORCID: 0000-0002-5665-2855

Since the dawn of existence of humankind on the earth, the world has always been in a change and conversion cycle. In this progress, technological advancements whose foundations stretch back to Enlightenment age and accelerated with the advent of Industrial Revolution and globalization phenomenon having arisen from communication and transportation technology improvements over time brought about important changes all over the world. The boundaries set by nation states became disputable and the developments in communication technologies emerging as a result of unlimited progress in technology have brought facilitation and proliferation of shopping among people in every sense. Emerging with globalization, this situation affected all international and national policies and cause an immense increase in consumption.

Cities have also been affected considerably by the changes and conversion caused by globalization. In one sense, because globalization means freedom of movement of the capital, it needs to reach to the smallest administrative unit of the world. In order to achieve this, it is aimed to abolish all kinds of boundaries forming obstacles for globalized system and to change all laws of nation states including their constitutions or to do whatever is needed. Although executive power of global system is the capital and technology, especially informatics technology, the role of the cities both affecting and affected is of great significance in this issue. In this framework, cities have become a considerable dynamic implementation areas. Cities especially shown as an area of playground for the capital are being shaped not according to the demands by citizens, but according to insistence of the capital. With globalization, all historical, cultural, natural assets of the cities were

presented to service of market economy. Therefore, cities became a significant place of income.

This situation caused a process in which cities lost their characteristic telling themselves and also destruction of urban identities. The changes with globalization can be mentioned as the followings.

- Cities became an object with the effect of globalization and free movement of the capital.
- Class differences between the dwellers considerably deepened.
- After urban land became a place for earning, cities were converted into a place for show of strength of the capital.
- With globalization, cities were standardized. Cities were surrounded with skyscrapers, plazas, malls and highways. Especially the big cities almost became the same all over the world.
- With standardization of cities by the globalization, lives of the dwellers were also made same.
- Another effect of globalization is competition between the cities. Competition among the states stretched to the cities, even to the villages, for the advantage of the capital.

Natural assets such as shores, agricultural fields, forests, wetlands which are as important as historical and cultural values in the formation of urban identities. Especially historical deepness of the cities is the main characteristic in the determination of urban identity. Historical inheritance brings local uniqueness with it. Policies implemented with globalization are causing loss of all unique characteristics of the cities besides cultural, historical, natural feature. Therefore, standardization which the capital formed in the cities and standardization of city culture bring along alienation of the dwellers to the city where they live. All these are causing loss of city identities and corruption of the values dwellers have. This situation also brings along alienation of dwellers to themselves as much as they alienate to the city they live in. Dwellers who lost sense of belonging have to face with the challenges brought about by living with the risk of losing personal values. These processes including psychological and sociological foundations complicated the issue of urban under the influence of globalization which is already complex enough.

It is very significant to abolish all obstacles for the flow of the capital in the global system all over the world. In this framework, in order to make cities attractive for the capital, abolishment of all legal, administrative, struc-

tural impediments is just one of the imposition globalization brought along. For this, through making cities believe that they cannot implement urban reforms and regulations foreseen by the global system with their own budgets, they paved the way for the competition between the cities besides the one between the states within the international system. Hence, it is seen that there is no any hesitation of the cities to ignore the irreversible damage given to urban and natural values within the framework of policies aimed at attracting global capital to themselves. With the policies followed in order to enable the flow of the capital, neoliberal economy policies implemented with globalization cause the loss of cities' uniqueness. With the results arisen from corruption or destruction of especially environmental values caused by the policies implemented over the last few years, the problems such as unemployment and poverty have become more and more common all over the world.

In this study, within the context of "Spatial Effects of Globalization and Urban Identity", firstly concepts such as globalization, city, urbanization, urban identity, urbanity and sense of urbanity are explained under the conceptual framework subject. Secondly, under the subject of globalization and urban, it is emphasized on the changes in the cities within the globalization process and urban identity besides the sense of urbanity. In the conclusion, evaluations are made in the light of information received. According to these, global system has immense and profound effects all over the world. Especially global effects which have negative consequences caused irreversible damage. Many characteristics such as consumption habits, fashion and aesthetic understanding, holiday and entertainment approach of the society created with neoliberal economy policies by globalization were standardized. Hence, the expectations possessed by the dwellers towards the cities they live in were similarized.

It is evident that global capital is significant for the states as well as the cities. This situation is reflected on the individuals as well. Because individual well being is indirectly related to international capital due to global system and sustainability of this well-being is directly connected to flow of the capital, there has been a corresponding connection between them. After remarkably losing their place as production centres owing to the changes brought by global system, cities became significant consumption centres. This situation gave rise to conversion of cities, included within the global system, into income centres. In addition, cities were standardized as required by the global system. Thereby, loss of identity by the cities were

made possible and alienation of the dwellers to the cities they live in became a natural thing. In fact, these phenomenon are already required by globalization. It is easier to manage the perception of the individuals who do not have sense of urbanity and to integrate them into popular culture. Evaluation of corresponding connection in terms of individuals is an important significant of association of obstacles existing on the path of flow of global capital with individual well-being. Therefore, well-being expectation of the states require the capital just as individual well-being expectation and urban well-being one do. Capital is connected to the flow of global capital. As a result of all these phenomenon, corresponding connection is enabled as in the strongest sense. Because people who require well-being and is accustomed to it do not forgo from it, they must fulfil the demands of the capital.

In conclusion, because of this established system, it is seen that the condition the world exists in do not seem pleasant unless all individuals in the world do not forgo from all kinds of consumption habits.

Kaynakça/References

- Arapkırlioğlu, K. (2007). Kentli kimliği ve kentsel siyasal hareketler. A. Mengi (Der.), *Yerellik ve politika küreselleşme sürecinde yerel demokrasi* (ss.193-210). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Beyazıt, E. ve Güneş, M. (2017). küreselleşme ve kent kimliği: kentsel değerlerin küreselleşme sürecinde aşınması. *International Journal of Academic Value Studies*, Vol:3, Issue:9, (pp. 323-331), 20.03.2022 tarihinde https://javstudies.com/files/javstudies_makaleler/299473544_23-%20EYLEM%20BEYAZIT_323-331.pdf adresinden erişildi.
- Bookchin, M. (1999). *Kentsiz kentleşme*. (Burak Özyalçın, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Davis, M. (2010). *Gecekondu gezegeni*. (Gürol Koca, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2014). *Sermaye muamması kapitalizmin krizleri*. (Sungur Savran, Çev.). İstanbul: SEL Yayıncılık.
- Heywood, A. (2013). *Küresel siyaset*. (Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir, Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Görmez, K. (2005). *Küreselleşme ve yerelleşme*. Ankara: ODAK Yayınevi.
- Görmez, K., Altınışık, H. U., Bahçeci, H. I. (2013). Muhafazakarlık, neoliberalizm, kentsel dönüşüm ve kimliksiz kentler. Kuramdan uygulamaya yerel yönetimler ve kentsel politikalar. Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın (Der.), *KAYSEM VIII Bildirileri Kitabı* içinde (ss. 355-360). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kazgan, G. (2002). *Küreselleşme ve ulus – Devlet yeni ekonomik Düzen*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Keleş, R. (1998). *Kentbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Keleş, R. (2001). *Küreselleşme ve yerel yönetimler*. Cevat Geray'a Armağan. No:25 (ss. 563-574). Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları.
- Keleş, R. (2005). Kent ve kültür üzerine. *Mülkiye Dergisi*, Cilt:29, Sayı: 246 (ss. 9-18). 22.02.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/839> adresinden erişildi.
- Keleş, R. (2008). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Keleş, R. ve Mengi A. (2017). *Kent hukuku*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kiper, P. (2004). Küreselleşme Sürecinde kentlerimize giren yeni tüketim mekânları ve yitirilen kent kimlikleri. *planlama*, Cilt No: 2004/4, 15.01.2022 tarihinde https://www.spo.org.tr/resimler/ekler/31c83db8d2ff01b_ek.pdf adresinden erişildi.
- Kuran, H. (2021). *Şehir hakkı*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Le Corbusier, (2014). *Şehircilik*. (Pelin Kotaş, Çev.). İstanbul: Daimon Yayınları.
- Merrifield, A. (2012). *Metromarksizm şehrin marksist bir hikayesi*. (Nihal Ünver, Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Mumford, L. (2007). *Tarih boyunca kent*. (Gürol Koca ve Tamer Tosun, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Nye, Jr. J. S. ve Welch D. A. (2017). *Küresel çatışmayı ve işbirliğini anlamak*. (Renan Akman, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özden, P. P. (2008). *Kentsel yenileme*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Park, R. E. ve Burgess, E. W. (2016). *Şehir, kent ortamındaki insan davranışlarının araştırılması üzerine öneriler*. (Pınar Karababa Kayalığıl, Çev.). Ankara: Heretik Yayınları: 22- Sosyoloji Dizisi:6.
- Parlak, B. (2011). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Sassen, S. (2000). The global city: Strategic site/new frontier. *American Studies*, 41: 2/3, Summer/Fall, (ss.79-95). 18.05.2021 tarihinde <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.500.2326&rep=rep1&type=pdf> adresinden erişilmiştir.
- Şahin, Y. (2011). *Kentleşme politikası*. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Tümtaş, M. S. ve Ergün, C. (2016). Küreselleşme ve kentlere etkileri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:37, ss. 135-150, 20.03.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/159340> adresinden erişildi.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü*. 17 Mart 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Ulu, A. ve Karakoç, İ. (2004). Kentsel değişimin kent kimliğine etkisi. *Planlama*, Cilt No: 2004/3, 15.01.2022 tarihinde https://www.spo.org.tr/resimler/ekler/c58e3a306451c9d_ek.pdf adresinden erişildi.
- Weber, M. (2003). *Şehir modern kentin oluşumu*. (Musa Ceylan, Çev.). İstanbul: Bakış Yayınları